

עלה

גליון

מס

רעיון לפרויקט חינוכי ע"י פינחס פרקש

pinchasf@gmail.com

דו"ח סיכום

"אלה פקודי המשכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלוויים ביד איתמר בן אהרן הכהן"

מהו "פקודי"? 1

פקודי - בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת ונמנו כל כליו לכל עבודתו. מהו "המשכן" פעמיים?

"המשכן המשכן" שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהם של ישראל.

מהו "משכן העדות"? 1

"משכן העדות" - עדות לישראל שוויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם.

מהו "עבודת הלוויים"? 1

"עבודת הלוויים" - פקודי המשכן וכליו הוא עבודה המסורה ללוויים במדבר, לשאת ולהוריד ולהקים איש איש למשאו המופקד עליו, כמו שאמור בפרשת נשא.

מהו "ביד איתמר"?

"ביד איתמר" - הוא היה פקיד עליהם, למסור לכל בית אב עבודה שעליו רש"י

מהו "משכן"? 1

"משכן" - כולל הכל.

פירש למה נקרא משכן, בעבור הארון ששם לוחות העדות - מכתב אלוקים.

מהו "עבודת הלוויים"? 2

"עבודת הלוויים" - שהם נושאים את המשכן ואת כל כליו שהיה מפקיד עליהם איתמר. כי הגרשונים והמררים הלוויים על יד איתמר שהיה פוקד בשמות כלי משאם.

ראב"ע

מהו "פקודי"? 2

"אלה פקודי" - מלא בו', שפקד לכל ו' מאות אלף, שלא יחשדוהו שלקח מן הכסף.

מהו "משכן"? 2

"משכן" - ת"י, כמנין שנות בית ראשון.

בעל הטורים

מהו "פקודי"? 3

"אלה פקודי" - חשבון הכסף והזהב והנחושת.

רשב"ם

מהו "פקודי"? 4

"אלה פקודי המשכן" – כל אחד מחלקי המשכן הכתובים למעלה הם אותם הפקודים שנאמר עליהם "ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם ביד איתמר", וזה כי כל אחד מהם היה ראוי להיות נחשב ולהקרא בשם באשר הוא הפרטי, לא בלבד כאשר הוא מזה המין, וכל שכן שצדק זה על כל אחד מכלי הקודש אשר במשא בני קהת. ולזה לא נפסדו, "עצי שיטים עומדים" שעומדים לעד ולעולמי עולמים. וגם כן לא נפל דבר מהם ביד האויבים, על היפך מה שקרה למקדש שלמה וכליו שנלקח ביד נבוזראדן, שלא נזכר שם דבר מענייני משכן משה רבינו.

מהו "משכן העדות"? 2

"משכן העדות" – סיפר מעלות זה המשכן, שבשביל היה ראוי להיות נצחי ושלא יפול ביד אויבים.

1. שהיה משכן העדות שהיו בו לוחות העדות.
2. אשר פקד על פי משה.
3. שהיתה עבודת הלוויים ביד איתמר, כי אמנם משמרת כל חלקי המשכן ביד איתמר היתה.
4. "ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה" – שהיו ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו מיוחדים וצדיקים שבדור. ובכן שרתה שכינה במעשה ידיהם ולא נפל ביד אויבים. אבל מקדש שלמה שהיו עושי המלאכה בו מצור, אף על פי ששרתה שכינה בו נפסדו חלקיו, והוצרך לחזק בדק הבית ונפל בסוף הכל ביד אויבים. אבל בית שני שלא היה בו גם אחד מכל אלה התנאים לא שרתה בו שכינה, ונפל ביד אויבים. כי אמנם בית שני לא היה משכן עדות, שלא היו בו לוחות העדות. ולא פוקד כי אם על ידי כורש ולא היו שם בני לוי, ומן המתעסקים בבניינו היו צידונים וצורים.

ספורנו

מהו "משכן העדות"? 3

"המשכן משכן העדות" – בעבור כי יריעות שש משזר הם שיקראו משכן במצווה ובמעשה. אבל משכן העדות כולל הבית בכללו שהוא המשכן הנעשה ללוחות העדות.

מהו "פקודי"? 5

ועל דעת רבים "אלה פקודי המשכן" יחזור אל הנזכרים למעלה, יאמר כי המשכן וכליו שהוא הבית והחצר וכל הנעשה להם פקודי עבודת הלוויים שפקדם משה ביד איתמר, ואין כלי הקודש הארון השולחן והמנורה והמזבחות בכלל המשכן, כי הם ביד אלעזר. ואין זה דעתי, כי למה יזכיר פקודת איתמר ולא יזכיר פקודת אלעזר שהיא נכבדת. אבל "אלה פקודי" ירמוז אשר יזכיר בפרשה למטה. יאמר כי כסף פקודי העדה מאת ככר שנעשה בו האדנים והווים לעמודים וציפוייהם וחשוקיהם ונחושת התנופה שהוא שבעים ככר שעשה בה מזבח הנחושת והמכבד וכל כליו ואדני החצרות והיתדות, הכל נתן משה במספר במשקל ביד איתמר.

מדוע לא הזכיר מה נעשה בזהב? 1

ולא סיפר בפרשה מה נעשה בזהב, כי הזהב ממנו ביד איתמר ציפוי הקרשים והבריחים, וממנו ביד אלעזר והכפורת והמנורה והשולחן ומזבח הזהב. והנה בעבור שלא יודע ציפוי כל כלי כמה זהב יש בו לא ספר שנתנו משה להם במנין ובמשקל. ולכך לא הזכיר כאן פקודת אלעזר, כי לא בא הכתוב עתה רק לדבר על מלאכת המשכן לא על המסעות.

ואל יקשה עליך בעבור שימנה כאן מזבח הנחושת והוא פקודת אלעזר, כי יצטרך לומר שעשאוהו מנחושת התנופה, ולא יחוש להוציא דבר אחר מכלל הדברים שאמר בהן שהם ביד איתמר, כי כן דרך הכתוב במקומות הרבה. ולא הזכיר כאן הכיור וכנו כי לא נעשה במשקל, אבל כל המראות שהביאו הנשים הצובאות שם בהם ולא ידע משקלו. ויתכן שלא היה בפקודת איתמר כי יכנס בכלל מה שאמר הכתוב "ומשמרתם הארון והשולחן והמנורה והמזבחות וכלי הקודש אשר ישרתו בהם" כי בכיור וכנו ישרתו למזבח, והנה איננו בחשבון הפרשה הזו.

רמב"ן

מהו "אלה פקודי" 1?

"אלה פקודי" – "אלה" לפסול כל מניינים שבעולם כי כל מה שימנה אדם ממניינים המדומים אין מניינו מנין, ושמנו עליו מה אתה מונה. אבל מניין זה עומד לעולם, והטעם להיות מניין המשכן המופלא אשר שכן שם אלוקי עולם ה'.

בדרך כלל אין הברכה שורה לא בדבר הספור, ולא בדבר המנוי. וכאן אמר "אלה" פירוש לאלה יש מניין ואין הקפדה, כי אדרבה מניינו תביא ברכה. כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה והטעם להיותו של המשכן.

עוד ירמוז לדברי חז"ל, אם עשית חבילות...עשה כנגדם חבילות של מצוות. כי צריך האדם לתקן החטא בדוגמא. ישראל חטאו ואמרו "אלה אלוהיך", לזה באה "אלה" זאת בבחינת הזכות לכפרת עוון זה. לכן "עדות" שעדות הוא להם שנכפר עוון העגל.

וכשתדקדק תמצא כי כל פרטי עוון העגל בא כנגדן במשכן.

במשכן	בחטא העגל
הנה הינם הכינו מקום לה' אלוקים אמת להיות לפניהם.	הם נתאוות תאוה "אלוהים אשר ילך לפניהם"
הנה הינם הכינו מזבח להעלות עולות ושלמים.	הם בנו מזבח והעלו עולות
הנה הינם נתנו זהבם וכסףם וכל כלי חמדתם לה'.	הם נתנו זהבם
הנה הינם הביאו האנשים על הנשים, לא נזם לבד, אלא כל עדים מעליהם וכל כלי חמדה.	הם פרקו נזמיהם
הנה הינם פקדו בצלאל לעשות	הם עשו ממונים עליו לעשותו
הנה אלה פקודי לכפרה.	הם אמרו "אלה אלוהיך"

משה עשה המספר לישראל המובא בית ה', לזה באה התורה והצדיקתו ואמרה "אלה פקודי", ומה המספר שה' מצדיק, "אשר פוקד על פי משה".

מהו "פי משה"?

"פי משה" ולא אשר פקד משה, והטעם כי לא היה הזולת עמו להצטדק, אלא מפיו אנו חיים. נאמר "ויקחו מלפני משה" שהוא לבדו לקח הכל. וטעמו של משה שהביא עצמו לידי חשד, אולי שלא עלה בדעתו חשד זה להשמר ממנו. כי איך יחשדו אותו וה' מדבר עימו בכל עת, אם חס וחלילה ימצא בו עוול ימאסנו אלוהי היודע נסתרות ואין צריך לומר שלא ידבר איתו עוד אלוקים. או שציוה לו להיות גזבר לבדו.

עוד ירצה "אלה פקודי המשכן" ומי יצדיק שכן הוא ולא יותר, לזה אמר "משכן העדות" המשכן הוא יעד על הדבר. ולא יכלו להקים את המשכן אלא משה ששרתה עליו רוח הקודש וזה יעיד כי היה נקי כפיים שאין חמס בכפיו. שאין הקב"ה עושה נס לעושי עוול, ובפרט במקום עצמו שנעשה בו העוול.

מה עדות היא זו יש לתלות כי לצד כי משה היה גיבור חיל, גבורתו עמדה לו שהעמידו, מה שלא היה כח כמו כן בזולתו, לזה גמר אומר "עבודת הלוויים ביד איתמר", הלא תמצא שעבודת הלוויים שהיא ביד איתמר היא קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו והם המורידים אותו בנסעם ומקימים אותו בחנותם. הרי שהלוויים היו מפרקים ומקימים אותו, אם כן לא מניעת הכח היה הסיבה. עדיין יש לתלות לצד החכמה כי משה חכם וחרף היה וידע להקימו ולעולם לא נעשה מעשה ניסים, לזה אמר "ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר ציוה ה'" ואמרו חז"ל שאפילו דברים שלא אמר לו

משה הסכימה דעתו. "ואיתו אהליאב חרש", ואף על פי כן לא עמדה לו חוכמתו, וגם אומנות האומנים לא הועילה.

בא לחזק עדות נס המשכן, לומר הא למדת שאין זה אלא נס וזו היא עדות המשכן על פקודיו, באה העדות להסיר התשד ממנו.

שקולה עבודה זרה ככל התורה כולה, וכל המצוות שבתורה שנצטווה משה כולם ישנם במצוות המשכן, ובזה יכפר המשכן על העגל ששקול כנגד כל התורה.

אולי נתכוון לרמוז העניין בחשבון פקודי המשכן שעולה תרי"ה והם תרי"ג מצוות וב' לוחות, ומעתה אלה תשכחנה כי נתקן בפקודי המשכן.

"עבודת הלווים" – בא לשמור את הדבר לבל תאמר כיון שנתכפר עוון העגל אשר הוא יסובב הסרת עבודה מהבכורות, אם כן תחזור העטרה ליושנה ויעבדו הבכורות עבודת המשכן, לזה אמר בסמוך לדבר "עבודת הלווים", פירוש עבודה זו אינה אלא ללווים וכאן כלל כל שבט לוי בין הכהנים בין הלווים, כי גם הכהנים יקראו לווים.

"ביד איתמר" – לא מיבעיא עבודות המעולות של הכהנים, ולא מבעיא עבודת הלווים המעולות של בני קהת ובני גרשון, אלא אפילו עבודה הקלה של הלווים ביד איתמר שהם הקרשים והאדנים, הדבר במקומו עומד. ומזה אתה למד כי לא נמחק עוון העגל מחק שאין רישומו ניכר.

פקודי לשון מינוי, והודיע הכתוב כל מנויי המשכן, מהם ממונים על המשכן עצמו להתקיים או להתבטל. ומהם על עבודתו ומהם על עובדיו ומהם על מלאכתו.

א. והתחיל במינוי קיום המשכן ואמר "משכן העדות", פירוש פקודת המשכן הוא העדות שהוא התורה, כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה ומקיימים מצוותיה יתקיים המשכן וזולת זה אין משכן, ולאו דווקא עדות הכתובה בלוחות ובספר כתובה, אלא "אשר פוקד על פי משה" – תורה שבעל פה שנמסרה למשה לפה ולא לכתובה.

ב. "פקודת משה" – שפקיד הוא בדבר זה לצוות משפטיו ודיניו של משכן.

ג. העובדים במשכן, "עבודת הלווים" – הם הממונים על עבודת המשכן.

ד. אהרון ובניו ושלושתם רמזם הכתוב "איתמר ואהרון" נאמרו בפירוש ואלעזר נרמז באומרו "בן אהרון". ואולי שלא הזכירה התורה אהרון כל עיקר במינוי המשכן, אלא בניו, לצד שעדיין חסר תיקון מעשה העגל שעשה. כי אחרי כן מתו ב' בניו והביא כפרתו ביום השמיני למילואים, לכן לא הזכירו.

ה. העושה מלאכת המשכן.

נמצאת אומר שהממונים בפרט זה של המשכן הם ה',

1. התורה היא מושלת על קיומו אם יתקיים אם לאו.

2. משה ממונה על מצוותו באיזה אופן יעשה ויתנהג.

3. הלווים לעבוד לפרוק ולטעון.

4. הכהנים לעבוד העבודות ולהתמנות על הלווים בעבודתם.

5. בצלאל ואהליאב על המלאכה.

על אלה אמר "אלה פקודי המשכן".

אור החיים

מהו "אלה פקודי"? 2

"אלה פקודי המשכן משכן העדות" – נחלקו המפרשים בדבר אם אלה קאי על מעשה המשכן שהזכיר בפרשת ויקהל, או אם קאי על מה שיזכיר בפרשה זו.

ועוד הקשו למה עשה משה חשבון על מה שעשה מן הכסף והנחושת ולא עשה חשבון על מה שעשה מן הזהב.

על כן לבבי ידמה לומר ש"אלה פקודי" קאי על מעשה המשכן שהזכיר למעלה, לפי שכבר גמרו כל מלאכת המשכן בכלל ובפרט וכל מה שהיה להם לעשות מן הכסף והנחושת כבר עשו הכל. על כן

היה משה שמח שנשלמה מלאכת הכסף והנחושת והיה להוט ליתן חשבון להוציא את עצמו מן החשד. ולא ירצה להמתין עד אחר שנעשו גם הבגדי כהונה הנזכרים בפרשה זו וילתן חשבון מן הכסף והזהב והנחושת כאחד, לפי שבכל מה שנזכר בפרשה זו לא היה בו כסף ונחושת ואחר שכבר כלתה המלאכה מן הכסף והנחושת ראה ליתן חשבון מיד.

מדוע לא הזכיר מה נעשה בזהב? 2

אבל על הזהב לא היה יכול ליתן חשבון עדיין לפי שעדיין לא עשו כל בגדי כהונה האמורים בסדר זה והיה בהם גם כן זהב, ולפי שהיו צריכים עוד אל הזהב לא היה יכול משה ליתן חשבון עדיין מן הזהב.

ואם תאמר עדיין קשה, למה לא עשה חשבון מן הזהב אחר שגמר גם הבגדי כהונה. המדרש אומר כשבא משה ליתן חשבון חסרו מן המשקל אלף ושבע מאות ושבעים וחמישה שקלים ושכח ולא היה יודע מה עשה בהם, יצתה בת קול ואמרה "ואת האלף ושבע מאות וחמישה ושבעים עשה וויים לעמודים" לקיים מה שנאמר "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא".

בתחילה היו ישראל מרננים אחריו לומר שלקחם לעצמו, לאחר הבת כל שראו ישראל שמן השמים מעידים עליו על כן לא רצו עוד לקבל ממנו חשבון על הזהב. כי אמרו אילו היה מעכב דבר לעצמו מן הזהב לא היו מעידים עליו מן השמים אפילו על הכסף שהרי סוף סוף לא יצא ידי חשבוננו. ועוד שהבת קול אומר "בכל ביתי נאמן הוא", גם הזהב בכלל על כן לא נתן חשבון מן הזהב.

יש אומרים שגם מתחילה לא בקשו מן משה חשבון, אלא משה מעצמו רצה לנקות עצמו, לכך נאמר "אשר פקד על פי משה".

מה שאמר "עבודת הלוויים ביד איתמר", יש אומרים שדרך הכסף והזהב לחסר ממנו כשמתכין אותו. על כן אמר כאן שכל מה שפקד על פי משה הוא הנמצא ביד איתמר במשקלו ממש וזה היה מצד הנס. ועל שם זה קראו משכן העדות כי זה עדות לישראל ששכינה בתוכם.

"המשכן משכן העדות" – במדרש - נאמר משכן פעמיים לפי שבית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה.

הסבר אחר במדרש, לפי שנתמשכן שני פעמים בעוונם של ישראל.

לכל המדרשים צריכים אנו ליתן טעם מה עניינם לכאן שהרי בלי ספק שעיקר פרשה זו נאמרה על החשבון אשר נתן משה. כולם הרגישו בקושיא זה, למה הכניס החשבון באמצע המלאכה. כי בפרשת ויקהל נזכרה מלאכת המשכן וכל כליו ובפרשה זו לא נזכר כי אם שעשה בגדי כהונה ולמה הפסיק ביניהם בנתינת חשבון זה?

לדברי המדרש הראשון הראה ה' למשה את המשכן וכליו אבל לא הראה לו תבנית בגדי כהונה, לכך נאמר בפרשת תרומה "כאשר הראית בהר" אבל בבגדי כהונה בפרשת תצוה לא נכתב. לכן גם נפרדו הפרשיות בין המשכן ובגדי כהונה וכן בפרשיות ויקהל פקודי. בגדי כהונה נעשו לאהרון לכבוד ולתפארת ואינם בכלל כלי המשכן, לא נקראו בגדיו כלי המשכן אלא בגדי אהרון. בבגדי הכהונה נאמר בכל פעם "כאשר ציוה ה'", אבל לא נזכר בפרשת ויקהל. לפי שהמשכן עצמו אשר ראה משה תבניתו בהר פשיטא שלא שינה, כי הדבר שהאדם רואה בחוש בנקל לעשות דוגמתו. אבל בגדי כהונה שלא ראה תבניתם סלקא דעתך אמינא ששכח מהם שום דבר, על כן אמר בכולם "כאשר ציוה ה'", אף על פי שלא ראה דוגמתם. מכל מקום בכולם היה מתכוון לעשות כאשר ציוהו ה' כי לא היה בהם כי אם הציווי ולא שום מראה.

מטעם זה היה משה מדקדק ביותר במשכן וכליו ורצה ליתן חשבון עליהם תיכף אחר שגמרו ולא רצה לצרפם לעשיית הבגדים מצד יתר שאת הקדושה שראה במשכן וכליו מצד היותו מכון כנגד בית המקדש שלמעלה. ובא להעיד "פקודי המשכן" אותו משכן העדות המעיד ששכינה שרויה בישראל אשר פקד על פי משה, זהו בעצמו פקודי המשכן הידוע בשלמעלה.

לפי המדרש השני – המדבר על שני החורבנות, בא להורות שדווקא המשכן עצמו שהיה מעצים ואבנים נתמשכן, אבל אין בגדי כהונה בכלל. על כן הזכיר "אלה פקודי המשכן" מיד אחר המשכן, וירמוז שמחל להם הקב"ה עוון העגל. כי בנוהג שבעולם מי שנתחייב לחברו ונותן לו משכון בחובו שוב אינו תובע חובו מגופו כי אם מן המשכון. ובעוון העגל נתחייבו ישראל כליה בגופם והקב"ה ברחמיו יתברך הבטיחם לקבל מהם משכון בחובו. כי עוון העגל אף על פי שמחל להם מכל מקום לא נמחל כי אם על ידי תנאי אם יחזרו לסורם בעשיית העגל. וכאשר חזרו לסורם בעגלים שעשה ירבעם נפקד עליהם גם עוון העגל הראשון. "אלה פקודי" אותה הפקידה תהיה על המשכן, משכן כנגד שני מקדשים שנחרבו בעוונם. הזכיר ה' בראשונה ולא בשניה לפי שבמקדש שני חסרו ה' דברים עקריים כנודע.

טעם למשכון זה לפי שזהב של המשכן בא לכפרה על זהב העגל, ואם כן דומה כאילו נעשה המשכון ערב בעדם שלא יחזרו לסורם ואם יעבדו אז אקח מהם המשכון. כי אין נכון שיהיה המשכון המכפר ביניהם כל עוד שטומאתם בהם וחוזרים לסורם, ואם כן כל זמן שהמשכון קיים יש עדות לישראל שעוון העגל שרי ומחול, לכך נאמר "משכון העדות".

כלי יקר

מהו "אלה פקודי"? 3

"אלה פקודי" – בדרך כלל מפרשים את תיבת "פקודי" במשמעות חשבון הנדבות ופירוט השימוש שנעשה בהם. אבל פירוש זה מעלה קשיים שלא קל לישבם, שכן אם מדובר בחשבון ובפירוט הרי שהם לוקים בחסר. הכתוב מדבר רק בסכום נדבת הזהב והנחושת. ואשר לכסף הרי שנמסר רק חשבון חצאי השקלים שנגבו מאת "פקודי העדה" ולא תרומת הכסף שנתנה גם היא בהתנדבות. הכמות של שאר החומרים אינה מוזכרת כל עיקר, ואשר לזהב, הרי שנמסר רק חשבון הנדבות ואין הכתוב מפרט את השימוש שנעשה בהם.

יתר על כן "פקד" במשמעות חשבון כמות של חומר, אין לו אח במקרא. הוא בא בכל מקום רק במשמעות של מפקד אנשים ולעולם אינו רחוק ממושג היסוד – חשב. "פקודי העדה" הם כל אלה הנחשבים ונכללים במושג "העדה". הוזה אומר כל האנשים הנמנים על העדה ושהעדה מורכבת מהם. לפיכך "פקודי המשכן" הם כל הדברים העולים במחשבה לגבי מושג ה"משכן", כל הדברים השייכים למשכן ומהווים אותו בעיקרו, הרי אלה כל הדברים העשויים בשביל המשכן. הכתוב כולל את כולם בכינוי אחד "פקודי המשכן" ובכך הוא מאשר שכולם חשובים במהותם בשביל המשכן ודבר מהם אינו טפל לגבי התכלית הכוללת של המשכן בתור "משכון העדות".

גם ספורנו מפרש את הכתוב במובן זה ואומר כי חשבון חומרי המתכת היקרים שבאו לשמש במשכן זה, נזכר כאן כדי להראות מה מועט היה הסכום בהשוואה עם האוצרות ששימשו למלאכת בתי המקדש המאוחרים, ועם זאת אף אחד מאלה לא הגיע לרוב מעלתו של אוהל משכן זה הראשון והפשוט. רק בו נראתה השכינה לעין כל בעניי הכבוד, ורק הוא לא נפל ביד אויבים. בבית שני אף לא היה ה"שוכן" העיקרי הנראה לעין. ארון העדות והאורים והתומים. כה קטנה היתה חשיבות הפאר לגבי מהות המקדש. נוסף על כך שהמשכון היה המקדש היחיד שקם כולו מהתנדבות והתמסרות של האומה.

מהו "אלה פקודי"? 4

"אלה" – הדברים שנמנו על המשכון, משכון העדות ואשר יועדו לו על פי משה. הם ניתנו לעבודת הלוויים. מכלול הכלים והחומרים של המקדש ניתן למשמרת הלוויים תחת השגחתו העליונה של איתמר. הם היו ל"גזברים", פרטי הביצוע של תעודה כללית זו של הלוויים נקבעו לאחר מכן. רש"ר הירש

מהו "אלה פקודי"? 5

"אלה פקודי" – יש הבדל בין מספר ובין מפקד. מספר הוא המספר הפרטי ומפקד הוא הסכום הכולל.

בעת מסר את הנדבות אל יד עושי המלאכה בוודאי ספרו את הפרטים, למשל לאומן פלוני ניתן כך וכך זהב כך וכך תכלת וכו'. וכל אחד רשם לו את הכלים אשר עשה ממנו, וכל זה נעשה בהשגחת בצלאל ואהליאב שהיו משגיחים עליהם. ועתה ציוה משה שיעשו מן המספרים הפרטיים סכום הכולל שזה קורא "פקודי המשכן".
הכתוב מודיע:

1. מי הוא המצווה לעשות חשבון, "אשר פקד על פי משה", שהגם שכתוב ולא יחשבו את האנשים העושים במלאכה, בא על זה ציווי ממשלה לעשות חשבון.
2. מי שעסק בחשבון זה, "עבודת הלוויים ביד איתמר", מינה לזה את איתמר שהוא היה הממונה אחר כך על הלוויים נושאי המשכן וייחד לכל אחד את משמרת משאם. והוא היה בקי בחשבון ונצטווה שהוא עם הלוויים שתחתיו יחשבו חשבונות אלה ולהם נמסרה העבודה הזאת.
3. ממי קבלו את החשבון, אמר שקבלוהו מן בצלאל ואהליאב שהם היו ממונים על עושי המלאכה ובידם נמצא החשבון הפרטי מכל איש ואיש מעושי המלאכה. ומסרו חשבונות אלה לאיתמר, ועשו מהם סכום כולל שנקרא פקודי המשכן.

מהו "משכן העדות"? 4

"משכן העדות" – שגם המשכן היה מעיד שהכל נעשה באמונה ממה ששרתה בו שכינה שזה לא יצוייר אם היה במלאכתם איזה עוון וגניבה.
מלבי"ם

מהו "משכן העדות"? 5

"משכן העדות" – הוא מיותר ומה שכתוב כאן שאינו מדבר בתכלית המשכן, אלא במנין הוצאות מלאכת המשכן.
בא משה ושאל מהקב"ה מה נעשה בנותר מהתרומות למשכן? אמר הקב"ה: כל מה שאתה יכול הטל על משכן העדות. והרי כשמדובר על הארון הוא כבר נעשה כל צורכו ומה ניתן עוד לעשות בו? אלא שמדובר על ארון העץ שעשה משה ובו היו מונחות פרשיות של תורה ולבסוף הובא לקודש הקודשים.

שתי דרכים בהשגת התורה:

1. בלי להוסיף חידוש ופלפול ובשביל להתקדם על ידי דימוי דבר לדבר.
 2. על ידי תוספת לקח ופלפול ומגיע רק על ידי יגיעה רבה.
- "משכן העדות" – הוא הארון של אוהל משה אשר הוא במעלה רמה וגבוה שקדושתו וגדלותו אין צריך לגבול המקום של קודש הקודשים דווקא, ולא גבול של צמצום זהב שהוא משל לכבוד.
- משה הראה חשבון צדק כרשום בפנקס נדבת כל אחד. והנותר הניח לפנייהם ומסר לאיתמר והלוויים. ועדיין היה מקום לחשוד מי יאמר כי כך וכך יצא על המלאכה, ואולי נשאר ביד הבעלי מלאכה ודבק מאומ, על כן הקדים הכתוב כי בצלאל ואהליאב לא נחשדו משום שנקראו בשם.

הנצי"ב

מדוע נתן משה דין וחשבון על השימוש בתרומות ישראל, מי ביקש זאת ממנו?

1. החשבון נמסר לאיתמר כדי שלא ילעזו ליצני הדור.
2. לא היה חייב משה למסור דין וחשבון אבל משום "והיתם נקיים מה' ומישראל".
3. משום שהיה גבאי יחיד נתן דין וחשבון. העמיד גבאים לרשום את ההכנסות והתרומות והוא נתן דין וחשבון על ההוצאות.
4. איש לא העז לבקש ממש חשבון אבל משה רצה לתת כנגד המלעזין שדברו מאחורי גבו.
מדרש ימ"ל

ולמה עשה חשבון? הקב"ה מאמין בו, ומשה נתן חשבון? אלא מפני ששמע ליצני הדור שהיו משיחין אחריו, ומה היו אומריו? היו מסתכלין מאחוריו ואומר אחד לחברו: ראה צווארו ראה שוקיו אוכל משלנו, שותה משלנו. וחברו משיב: ריקה, אדם שנתמנה על מלאכת המשכן על ככרי כסף ועל ככרי זהב, שאין לו חקר ולא משקל ולא מגין מה אתה רוצה שלא יהיה עשיר? כששמע כן אמר: חייכם משגמרה מלאכת המשכן אני נותן להם חשבון. כיון שנגמרה אמר להם: "אלה פקודי המשכן".

מדרש תנחומא (פקודי ז)
כיצד היה פירוט התרומה?

זהב	כסף	נחושת	החומר
זהב התנופה	פקודי העדה	נחושת התנופה	כיצד מכונה בתורה?
29 ככר 730 שקל	100 ככר 1775 שקל	70 ככר 2400 שקל	כמות התרומה
-	100 ככר ל100 אדנים 1775 לוויים	אדני נחושת מזבח הנחושת מכבר, כלי המזבח אדני ויתדות החצר	מה נעשה מהתרומה

"אלה"

- לפסול כל מניינים שבעולם כי כל מה שימנה אדם ממניינים המדומים אין מניינו מנין, ושמו עליו מה אתה מונה. אבל מניין זה עומד לעולם, והטעם להיות מניין המשכן המופלא אשר שכן שם אלוקי עולם ה'. – אור החיים
- לאלה יש מניין ואין הקפדה, כי אדרבה מניינו תביא ברכה. כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה והטעם להיותו של המשכן. – אור החיים
- לאלה יש מניין ואין הקפדה, כי אדרבה מניינו תביא ברכה. כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה והטעם להיותו של המשכן. – אור החיים
- ישראל חטאו ואמרו "אלה אלוהיה", לזה באה "אלה" זאת בבחינת הזכות לכפרת עוון זה. – אור החיים
- ואחר שכבר כלתה המלאכה מן הכסף והנחושת ראה ליתן חשבון מיד. – כלי יקר
- משה מעצמו רצה לנקות עצמו. – כלי יקר
- הדברים שנמנו על המשכן, משכן העדות ואשר יועדו לו על פי משה. הם ניתנו לעבודת הלוויים. – רש"ר הירש

"פקודי"

- נמנו כל משקלי נדבת המשכן. – רש"י
- מלא בו', שפקד לכל ו' מאות אלף, שלא יחשדוהו שלקח מן הכסף. – בעל הטורים
- חשבון הכסף והזהב והנחושת. – רשב"ם
- כל אחד מחלקי המשכן הכתובים למעלה. שהיו בו לוחות העדות. אשר פקד על פי משה. שהיתה עבודת הלוויים ביד איתמר. ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה. – שהיו ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו מיוחסים וצדיקים שבדור. ובכן שרתה שכינה במעשה ידיהם ולא נפל ביד אויבם. אבל מקדש שלמה שהיו עושי המלאכה בו מצור, אף על פי ששרתה שכינה בו נפסדו חלקיו, והוצרך לחזק בדק הבית ונפל בסוף הכל ביד אויבים. אבל בית שני שלא היה בו גם אחד מכל אלה התנאים לא שרתה בו שכינה, ונפל ביד אויבים. כי אמנם בית שני לא היה משכן עדות, שלא היו בו לוחות העדות. ולא פוקד כי אם על ידי כורש ולא היו שם בני לוי, ומן המתעסקים בבניינו היו צידונים וצורים. – ספורנו
- יאמר כי המשכן וכליו שהוא הבית והחצר וכל הנעשה להם פקודי עבודת הלוויים שפקדם משה ביד איתמר. – רמב"ן
- משה עשה המספר לישראל המובא בית ה', לזה באה התורה והצדיקתו ואמרה "אלה פקודי", ומה המספר שה' מצדיק, "אשר פוקד על פי משה". – אור החיים
- בחשבון פקודי המשכן שעולה תרי"ה והם תרי"ג מצוות וב' לוחות, ומעתה אלה תשכחנה כי נתקן בפקודי המשכן. – אור החיים
- פקודי לשון מינוי, והודיע הכתוב כל מנויי המשכן, מהם ממונים על המשכן עצמו להתקיים או להתבטל. ומהם על עבודתו ומהם על עובדיו ומהם על מלאכתו. – אור החיים
- אותו משכן העדות המעיד ששכינה שרויה בישראל אשר פקד על פי משה, זהו בעצמו פקודי המשכן הידוע בשלמעלה. – כלי יקר
- אותה הפקידה תהיה על המשכן, משכן כנגד שני מקדשים שנחרבו בעוונם. – כלי יקר
- שכולם חשובים במהותם בשביל המשכן ודבר מהם אינו טפל לגבי התכלית הכוללת של המשכן. – רש"ר הירש
- ציוה משה שיעשו מן המספרים הפרטיים סכום הכולל שזו קורא "פקודי המשכן". – מלבי"ם

המשכן

- המשכן" שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עוונותיהם של ישראל. – רש"י
- כולל הכל. נקרא משכן, בעבור הארון ששם לוחות העדות – מכתב אלוקים. – ראב"ע
- ת", כמנין שנות בית ראשון. – בעל הטורים

"משכן העדות"

- עדות לישראל שוויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. – רש"י
- שבשביל היה ראוי להיות נצחי ושלא יפול ביד אויבים. – ספורנו
- משכן העדות כולל הבית בכללו שהוא המשכן הנעשה ללוחות העדות. – רמב"ן
- שעדות הוא להם שנכפר עוון העגל. – אור החיים
- בא לחזק עדות נס המשכן, לומר הא למדת שאין זה אלא נס וזו היא עדות המשכן על פקודיו, באה העדות להסיר החשד ממנו. – אור החיים
- פקודת המשכן הוא העדות שהוא התורה, כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה ומקיימים מצוותיה יתקיים המשכן וזולת זה אין משכן. – אור החיים
- שכל מה שפקד על פי משה הוא הנמצא ביד איתמר במשקלו ממש וזה היה מצד הנס. ועל שם זה קראו משכן העדות כי זה עדות לישראל ששכינה בתוכם. – כלי יקר
- כל זמן שהמשכן קיים יש עדות לישראל שעוון העגל שרי ומחול. – כלי יקר
- המשכן היה מעיד שהכל נעשה באמונה. – מלבי"ם
- ארון העץ שעשה משה ובו היו מונחות פרשיות של תורה ולבסוף הובא לקודש הקודשים. – הנצי"ב

"עבודת הלוויים"

- עבודה המסורה ללוויים במדבר. – רש"י
- שהם נושאים את המשכן ואת כל כליו שהיה מפקיד עליהם איתמר. – ראב"ע
- עבודה זו אינה אלא ללוויים. – אור החיים
- הם הממונים על עבודת המשכן. – אור החיים

"פקודת משה"

- "פקודת משה" – שפקיד הוא בדבר זה לצוות משפטיו ודיניו של משכן. – אור החיים

"ביד איתמר"

- פקיד עליהם. – רש"י
- אפילו עבודה הקלה של הלוויים ביד איתמר שהם הקרשים והאדנים. – אור החיים
- שלא הזכירה התורה אהרון כל עיקר במינוי המשכן, אלא בניו, לצד שעדיין חסר תיקון מעשה העגל שעשה. כי אחרי כן מתו ב' בניו והביא כפרתו ביום השמיני למילואים, לכן לא הזכירו. – אור החיים

מדוע לא הזכיר מה נעשה בזהב?

- שלא יודע ציפוי כל כלי כמה זהב יש בו לא ספר שנתנו משה להם במנין ובמשקל. – רמב"ן
- על הזהב לא היה יכול ליתן חשבון עדיין לפי שעדיין לא עשו כל בגדי כהונה האמורים בסדר זה והיה בהם גם כן זהב, ולפי שהיו צריכים עוד אל הזהב לא היה יכול משה ליתן חשבון עדיין מן הזהב. – כלי יקר

"פי משה"

- ולא אשר פקד משה, והטעם כי לא היה הזולת עמו להצטדק, אלא מפיו אנו חיים. – אור החיים
- ולא יכלו להקים את המשכן אלא משה ששרתה עליו רוח הקודש וזה יעיד כי היה נקי כפיים שאין חסם בכפיו. שאין הקב"ה עושה נס לעושי עוול, ובפרט במקום עצמו שנעשה בו העוול.
- מה עדות היא זו יש לתלות כי לצד כי משה היה גיבור חיל, גבורתו עמדה לו שהעמידו, מה שלא היה כח כמו כן בזולתו. – אור החיים

איך לא חשדו במשה?

- שהוא לבדו לקח הכל. וטעמו של משה שהביא עצמו לידי חשד, אולי שלא עלה בדעתו חשד זה להשמר ממנו. כי איך יחשדו אותו וה' מדבר עימו בכל עת, אם חס וחלילה ימצא בו עוול ימאסנו אלוהי היודע נסתרות ואין צריך לומר שלא ידבר איתו עוד אלוקים. או שציוה לו להיות גזבר לבדו. – אור החיים

- נזכר כאן כדי להראות מה מועט היה הסכום בהשוואה עם האוצרות ששימשו למלאכת בתי המקדש המאוחרים, ועם זאת אף אחד מאלה לא הגיע לרוב מעלתו של אוהל משכן זה הראשון והפשוט. – רש"ר הירש

1. החשבון נמסר לאיתמר כדי שלא ילעיזו ליצני הדור.
2. לא היה חייב משה למסור דין וחשבון אבל משום "והיתם נקיים מה" ומישראל."
3. משום שהיה גבאי יחיד נתן דין וחשבון. העמיד גבאים לרשום את ההכנסות והתרומות והוא נתן דין וחשבון על ההוצאות.
4. איש לא העז לבקש ממש חשבון אבל משה רצה לתת כנגד המלעיזין שדברו מאחורי גבו.

מדרש ימ"ל